

Moje Kongo: Ján Beláni (píše Ján Kulík)

Do súčasnej Pivnice, slovensko – srbskej osady v južnej Báčke, Slováci vraj začali prichádzať už v 1790. roku. Vtedy tam prišlo zopár chudobných rodín z nitrianskej, prešporskej, komárňanskej a vesprémskej stolice a ojedinelé rodiny aj z iných stolíc. Väčšina však boli zo západného Slovenska, západoslovenskej jazykovej oblasti, nuž prevládlo tu západoslovenské nárečie, ktoré ale úplne nemožno priradiť ani ku jednému na Slovensku. Je to typické pivnické nárečie a Pivničania si ho chránia. Sú jedinou osadou Slovákov evanjelikov vo Vojvodine s týmto nárečím.

Na tunajšie pomeri chotár dediny bol malý a po osídlení sa, nedostali ani všetku sľúbenú im pôdu. Od prvého dňa sa museli vynachádzať na svoj spôsob. Najprv sa preslávili, ako výborní uhliari. Ešte do prvej sv. vojny išli za uhlím, surovinou, až na Slovensko, ale zároveň a čoraz častejšie ich cesty smerovali do Sriemu a Slavónska. Následok tohoto bolo, že sem vlastne aj vypustili svoje menšie roje.

Usilovnosťou a šetrením, pomerne skoro sa rozmohli a začali vykupovať majetky od starších tu osadníkov, Srbov, ale vykupovali aj susedné chotáre. Tu si zakladali salaše, rozmáhali sa, gazdovali, bohatli, rástli.

V 1934. roku, v rodine stredne majetného majstra Štefana Belániho v Pivnici, začul sa plač. K životu sa hlásil malý Janko. Jeho detstvo sa ničím nelíšilo od ostatných rovesníkov v dedine. Cez leto bosý behal po hlbokom prachu, kopal do lopty a pásol kravičku. V zime sedel v školských laviciach. Po zakončení základnej školy, v 1949. roku, sotva štrnásť a pol ročný, odchádza za stolárskeho učňa, do neďalekej Kuly. Tu, u stolárskeho majstra, tamojšieho Maďara, učil sa ako remeslu, tak aj poslušnosti a maďarčine. Po tri a pol roku, získal aj kvalifikáciu stolárskeho pomocníka, nuž vybral sa hľadať si lepšiu robotu, skusovať svet. Dva mesiace sa potuloval po Vukováre, Šide, Novom Sade, až sa našiel aj v Belehrade. Robotu dobrá, pláca slušná, mesto veľké, nuž zotrval tu celé dva roky. Túlavé nohy ho viedli ďalej. Vybral sa do „užšieho“ Srbska, na pravý Balkán, do Valjeva, Smedereva a všade trochu robil. Aby mnoho nemiňal na zbytočný prepych, v letné noci sa učupil v železničných čakárňach, v odstavených vagónoch a ak ho tu nevyrušila policajná hliadka, tak si aj dobre oddýchol. Ak ho vyrušili zo spánku, nezostalo nič iné, len nočná prechádzka pustými ulicami mesta, alebo aj voľná lavička v parku. Takto ho zastihla aj správa, že „dostal ceduľu“. Ľudová moc si ho volá a ako skoro každého Slováka, vítali ho kasárne macedónskeho mesta Skopje. Volali ho aby vrátil dlh za doterajší blahobyť a bezpečný spánok. Volali ho na ochranu výdobytkov revolúcie a na budovanie bratstva a jednoty.

V Skopji a po horách Macedónska si trochu odpochoval a už ho aj presunuli do stolárskej dielne. Mal sa tam vynikajúco, lenže, ako sám hovorí: „*V tomto chládku by bol do konca služby, keby nebolo kamarátov, mládeneckej nezbednosti, nepovolených vychádzok do mesta... takže všetkých nás vyhodili z tej dielne a rozposlali koho kam, ale vždy to bola len pechota. Mne do ruky strčili trúbku, naučili ma do nej fúkať, nuž často hovorím, že som tam bol TRUBADÚR.*“ Keď sa mu už blížil koniec služby, zhodenie uniformy, v Maďarsku vypukla revolúcia, bola tu aj „suezská kríza“, neisté časy, nuž domov sa nešlo. Odpochoval a odtrúbil si ešte pol roka navyše.

„Mozole som si liečil už len v rodnej Pivnici. Trvalo to asi tri mesiace, ale kto raz skúsil sveta, toho dialky vábia. To Skopje, či aj celé Macedónsko, ani nebolo bohvie čo na skusovanie, avšak keď sa k tomu pripočítajú aj všetky tie roky učňovstva, pomocníctva, tie potulky, tak je zrejmé, že Pivnica mi bola malá, tesná, dusilo ma tam. V roku 1957 som sa zbalil a všade som hovoril, že idem na Slovensko. Aj som sa tam dostal, ale nikto nevedel, že Slovensko mi je len medzizastávka na ceste do sveta a že sa do Pivnice asi nikdy viacej nevrátim. Odtiaľto, ako „cudzinec“, celkom legálne som sa dostal aj do Viedne a tu sa mi „otvoril svet.“

„Keď som si tam na nádraží zastal s tými kuframi, proste som cítil, ako mi narastajú krídla. Cítil som sa ako anjel. Len letieť a letieť, ale kam? Do amazonských pralesov? Nie. Tam sa nič zaujímavé nedeje. Džungle Afriky, povedzme také Kongo? Tam sa veci dejú. O Kongu sa čoraz viacej píše. Áno, budú to džungle Konga. Tam sa ide a bodka.“

„V meste, kde sa hovorí po nemecký, bez jazyka sa sotva dostaneš aj za prvý roh a nie to ešte do Konga. Ani toto státie na nádraží mi neprospeje. Takto sa ďaleko nedostanem. Odrazu, šťastie. Práve tu sa prechádzal nejaký policajt, nuž pristúpil som a obrátil som sa ku nemu po srbský. Viete, v našom povedomí je to už tak hlboko zakorenené, že ak chceme, aby nás niekto rozumel, hneď začneme hovoriť po srbský.“Govori srpski, da te i Bog razume“. Mohol som však hovoriť aj po slovenský, či aj rodnou pivničtinou a rovnako by ma rozumel. Pokrčil plecom a precedil niečo, ako *Nicht Vestehen*. Keď si v situácii, že ani srbčina nepomáha, tu sa musí siahnuť po univerzálnom jazyku. Ukazovák som sa štopal do prs, vyslovil Jugoslavia, ukázal dva kufre, poskackal som si na mieste, akoby by utekal a dohodli sme sa. Zaviedol ma na policajnú stanicu.“

„Na polícii mi hneď zohnali aj tlmočníka a vysvetľoval som svoju situáciu, až ma zbalili do väznice. Vraj musia vyšetriť či nie som náhodou špión, zbojník a pod. Bolo to práve v čase Vianoc, keď konečne zistili, že som ozajstný utečenec a to ani nie politický, lež hospodársko-avanturistický. Že som mladá nespokojná duša žiadostivá sveta.“

„Cez tie sviatky, keď zovšadiaľ bolo počuť „Tichú noc“ a to v origináli, prvý raz v živote mi bolo ľúto, že nie som doma. Že ani rodičia nevedia kde som. S nikým som sa ani nerozlúčil a len sám Boh vie kedy, ba či sa raz aj vôbec vrátim do Pivnice. Začal som si uvedomovať svoju maličkosť, bezvýznamnosť, pred veľkosťou sveta.“

„Z viedenskej väznice ma premiestnili do utečeneckého tábora pri Linzi. Tu som už zastihol asi desať našich slovenských rodín z Vojvodiny a na prekvapenie, aj troch „spolubojovníkov“, Juhoslovanov z mojej roty. Len pred nedávnym sme spolu skladali prísahu na ochranu vlasti a výdobytkov revolúcie a už sme tu, z druhej strany ostnatej ohrady“.

„Život v tom tábore sa lenivo vliekol. Deň sa podobal dňu. Aj ročné obdobia sa monotónne menili a ľudia, utečenci, takí ako som bol aj ja, zapisovali sa na poradník do Ameriky, Kanady a vyčkávali, trpeli, trápili sa. Ja som ešte vždy trval na tom, že idem do Konga, i keď ma všetci od toho odrádzali. Aby som si nejako skrátil tie dni vyčkávania, nezvestnosti, aby som len tak nehliel, našiel som si zamestnanie. V tamojšom podniku som začal robiť stolára. Aj tu mi hovorili, že to moje Kongo je nezmysel. Radšej by som mal zakotviť priamo tam, v Linzi. Robotu mám, som mladý, nuž najlepšie bude, ak zostanem tu, v ich fabrike.“

„V nedeľu sme všetci spolu išli to tamojšieho evanjelického kostola. Tu nám, Slovákom z Vojvodiny, v rakúskom Linzi, rakúsky kňaz, slovo Božie vykladal v maďarčine. Sotva sme z toho aj niečo mali, ale boli sme spolu. Ako splašené ovečky, zbili sme sa v nejaký krdlik a dúfali v budúcnosť. Pre mňa však tie nedeľné vychádzky mali aj iný význam. Tu som prvý raz stretol aj moju budúcu manželku a tu sme sa vlastne aj pravidelne schádzali.“

„Anna Pálenkášová (z Petrovca), to bolo jej dievocké priezvisko, spolu s rodinou už od skorej boli v tábore. Zhodou okolností, budúcou domovinou mala im byť Austrália a moja štebotavá Anička, začala ma prehovárať, aby som išiel s ňou. Aby som aj ja išiel do Austrálie. Podarilo sa Aničke, prehovoriť Janička (aspoň v tej detskej básničky tak stojí). O Austrálii som nikdy v živote ani len neuvažoval. Nebola lákavá. Nič sa tam nedialo. Nenúkala avantúru, úspech, ale láska všetko dokáže. Nebude Kongo, ale Austrália. Spolu sme nasadli na loď. Tam bola moja Anna, jej brat, jej rodičia, rodina Myjavcová (presídlenci z Juhoslávie na Slovensko), rodina Heverová z Kysáča,

rodina Tanciková z Kysáča, Dudášovci z Petrovca, Šimkoví, ktorých som zabudol odkiaľ boli a ja. Plná loď Slovákov a takto to bolo s každou loďou.“

„Druhé Vianoce mimo Pivnice, trávil som už na lodi. Niekde na rovníku. Hompálali sme sa tam celých 26 dní a plávali ku cieľu. Už sa nám zdalo, že sa tam vari ani nikdy nedostaneme. Nikdy už neuvidíme pevninu. Loď si však len krájala tými vlnami Indického oceánu, keď odrazu hluk a všetci začali prstom ukazovať na východ. Tu sa už črtala stuha austrálskej pevniny. Perth. Západná Austrália. Bože môj, tak tá Austrália naozaj jestvuje a naozaj je tak ďaleko. Ako len vypadá? Austrália sa však blížila, či my sme sa blížili ku nej. Každou pomalou hodinou sme boli bližšie k cieľu. Každá hodina vyčkávania prinášala nám nový a nový nával zrušených citov, ktoré ako šialené skákali z krajnosti, do krajnosti. Zo samého dna duševnej ťažoby, horkých slz (áno, na tej lodi sa liali potokom), vyšinulo sa to k smiechu, radosti, radostným slzám a zase späť. Nevieš, čo ťa tam, na tej pevnine čaká. Vlny oceánu na tie niekedy aj učičíkané city, búšili. Vynoril sa aj sám Perth. Zakotvili sme. Z lode sme sa dívali na kontúry mesta, ktoré i keď celkom na opačnom konci sveta, predsa sa podobalo mestám, vlastne nebolo o nič inakšie, ako mestá v Európe. Niečím však bolo inakšie. Predstavte si, rovno na Pavla, keď sa medveď obracia na druhú stranu, tu bolo teplo. Ukrutne teplo. Všade vôkol svieže ovocie. Vôňa marhúl (po pivnicky marúnky) sa miešala s vôňou broskýň a toto zase s vôňou zrelého hrozna, banán, ananásov, melónov, bolo to proste, akoby človek vkročil do rajskej záhrady. Asi som nechybil, keď som podľať srdcu. Keď som sa dal presvedčiť, že nie Kongo, ale Austrália bude mojím novým domovom. Aj tu ten život môže byť zaujímavý.“

„Z Perthu sme vyplávali. City sa nejak ukludnili a my sme plávali vedľa južného pobrežia Austrálie. Prestali sme sa chovať po turistický. Bola tu nová neznáma. Zase sa tie city, nádeje a obavy začali naháňať, obháňať. Na vyjadrenie tohoto citu, v žiadnom slovníku nenájdete adekvátne výrazy. Ani v odbornom slovníku psychiatrov, psychológov, alebo aj psychopátov. Márne je o tom písať, debatovať, robiť sympóziá. To môže chápať jedine ten, ktorého koža bola aj na tejto ohrade, alebo hádam len sám Pán Boh.“

„Vynoril sa konečný prístav, Melbourne. Prístav nášho osudu a našich nádejí. Konečný cieľ na ceste nádeje. Konečný cieľ z jedného konca sveta, na druhý. Do duše sa teraz vkradla nezvestnosť. Teraz sme sa stávali nie subjektom, ale objektom, ako keď si do hrsti vezmeš piesok. Preteká cez prsty.“

„Tu je Melbourne. Tu je Station Pier, austrálska podoba Ellis Islandu v New Yorku. Do tých kufríkov som si balil celý svoj majetok a aj všetku svoju nádej. Zaradil som sa do zástupu a čakal. Čakal na procedúru birokracie. Po pedantnej kontrole, ale zase len v pekne upravených radoch, nasadali sme do pripravených vagónov a vyrazili. Vyrazili do slnkom spáleného vnútrozemia našej novej krajiny, vlasti. Smer, Wodonga, či neďaleký tábor Bonegilla. Mesto strieborných barák. No zdalo sa to na striebro, i keď to bol len obyčajný plech. Bývalý tábor austrálskej armády počas II. sv. vojny.“

„Kazan (lokomotíva) kudlil, pískal, ale odrazu v tej divočine (aspoň tak sa nám zdalo, že je to len divočina), vlak zastal. Čítam meno stanice. Vraj tu je Seymour. Do vagónov nastúpili sprievodcovia, nejaký ďalší ľudia a pokynmi nám ukazujú, že vraj von, ale batožinu nebrať. Nebolo ľahko vzdialiť sa od všetkého tuzemského majetku, ale rozkaz je rozkaz. Neisto, v strachu, sme vychádzali a v najväčšej tichosti sme vstupovali do čakárne. Čo sa len teraz bude diať? Odrazu máme čo vidieť. Stoly sa až prehýnali pod dobrotami od výmyslu sveta. Samé maškrtky. Všade len vôňa koláčov, ovocia a usmiate tváre príjemných ženičiek. Mňa, úbožiaka s dvoma kufrikmi biedy, vítajú ženy, ktoré sa mi zdali byť najmenej milionárkami. Neboli. Boli to len radové Austrálčanky, z tamojšieho združenia žien. Ich združenie, klub, takto organizovane privítal už ne jeden, ba všetky transporty s novodošlými, budúcimi Austrálčanmi. Tento dlh si nikdy nesplátim. Budem im večným

dlžníkom. Po tak dlhom čase, po toľkých drsných chvíľach, tu som konečne pocítil teplo, lásku, blízkosť. A ešte jedno. Práve v tom Seymoure som prvý raz v živote pil čaj s mliekom, čo je tu bežný osviežujúci nápoj.“

„V Bonegille, v tom tábore sĺz a nádejí, začali nás triediť. Rodiny na jednu stranu, slobodné ženy a dievčatá na druhú, no a my, mládenci horúcej krvi, na tretiu. To sa mi už nezdalo. Bol som zaľúbený, ako nerozumný puberták. Po uši. Bez Anny som si nevedel predstaviť ani hodinu žitia, nuž boli tu okamžité pytačky. Pristala. Sľúbila. Dala svoje áno. Odľahlo mi. Ešte len zohnať si nejakého kňaza a bude to. Aj toho sme našli, či on našiel nás, lebo sponzorom cesty nám bol svetový evanjelický zväz. Určili sme si aj dátum sobáša. 15. januára 1959. a vyrazili sme. Celý svadobný zástup, do neďalekého mesta Albury. V tom zástupe sme boli len my Slováci. Myjavcoví, Heveroví, Tancikoví, Šimkoví a Dudášoví. Keď sme prišli do mesta, stavili sme sa aj v tamojšom zlatníctve, že kúpime si aj obrúčky. Tak, ako sa to svedčí, lenže,... no bieda nedovolila. Všetci sme tam na ten pult povykľadali celý náš likvidny majetok a nestačilo. Nestačilo ani na jednu obrúčku. Toľko sme boli biedni. Bože zaplač. Nič, svadba bude aj bez obrúčiek a aj bola.“

„V kostole nás už čakal p.f. Bartholomeus a sobáš sa konal v nemeckom jazyku. Pomerne dobre sme mu rozumeli. Pri konci obradu sa nás, či mňa, opýtal: *Haben Sie Ring?* Pokrčil som plecami a skrúšene odpovedal: *Nein*. Nič, bolo po sobáši a dovolili mi aj mladú bozkať. Tak, celkom verejne. Už sme boli svoji.“

„Keď sme sa s mladou vrátili domov, čiže do toho tábora, ďalšie prekvapenie. Kuchári sa nejak dozvedeli o našom šťastí a biede, nuž pripravili nám tam pravú svadobnú tortu. Na to tiež nikdy v živote nezabudneme. Namiesto pod šiatrom, svadobná hostina bola v reštaurácii tábora a tam sme strávili aj náš medový mesiac. Jediné čo sme si mohli dovoliť, boli vychádzky okolo ohrady tábora. Annu vždy nejako lákala botanika. Obdivovala rastlinky, ich kvietky a na také niečo okolie tábora bolo bohaté. Všetko nové a nevídané. Rozprávala mi o nich, o tejto udivujúcej prírode, jej zvláštnostiach, ale mňa to nejako zaobišlo. Ja som len sníval, rojčil o tom, z ktorej strany chytiť nový životný zápas. Prvý krôčik sme už robili. Učili sme sa novej reči a hltali všetky nové poznatky.“

„Prišla zvesť. V meste Mildura, čo je cele na opačnom konci Victorie, začala obaračka hrozna a potrebujú robotníkov. Dali sme sa zverbovať. Vlakom nás previezli do tej Mildury. Tam nám ukázali jednu šopu, nuž vošli sme do nej. V tej šope na nás čakali farmári a začali si nás prezerat', vyberat'. Nás dvoch a jednu mladú rodinu Slovincov si vybral farmár zvaný Mathews. Bola to slušná rodina. V rámci svojich možností, snažili sa nám pomôcť.“

„Na farme mali nejaké menšie chyžky, bungalovy na ubytovanie robotníkov. Nebolo to ani také zlé. Tu sme konečne mali náš prvý súkromný kútik vo svete. Tiež sme práve tu prvý raz okúsili, ako chutí dažďová voda. Áno, na každej farme sú velikánske sudy, cisterne, kam sa zachytáva dažď a z tejto vody sa aj pije. Farmár nám ukázal z ktorého suda môžeme piť, ale ten bol prázdny. Odrazu, na zmrkávaní počujeme hukot. Vybehli sme von, že čo sa deje? To náš farmár z jedného suda vypúšťal na zem túto vzácnu tekutinu, ktorá jarkom bežala ku nášmu bungalovu, kde ju takú špinavú, mútnu, motorovou pumpou prenášal do nášho suda. Striasol som sa pri pohľade na to, čo mám piť. Do rána sa však tá voda usadila a krásna čistá, ako slza a aj dobre chutila.“

„V Mildure bývajú poriadne horúčavy. Ani tento rok nebol výnimkou a my sme sa v tej horúčave snažili poctivo robiť a aj zarobiť si náš prvý groš. Domáca pani nám v tej horúčave do vinohradu prinášala horúci čaj. Vraj na osvieženie. Prekvapilo ju, keď sme odmietli v tej horúčave piť ešte aj horúci čaj. Pýtali sme si len čím chladnejšiu vodu. Aj tú nám priniesla a len krútila hlavou. Chladná, až ľadová voda ten smäd neuhasila. Len ho zosilnila. O pár dní sme už pristali aj

na horúci čaj a na prekvapenie, už sme neboli ani toľko smädní a ani sme sa tak ukrutne nepotili. Prestali aj únavy z tej horúčavy a večer sme už boli schopní aj niečo si uvariť. Iný kraj, iný mrav. Pri tej obaračke sme sa len dívali, pýtali seba, prečo aj tu, ako to na farme, salaši býva. Po dvore nebehá žiadna hydina. Prečo nieto chlievov, prečo sa tam nepasie nejaká kravička, prečo si gazdiná neurobila aspoň jednu zeleninovú hriadku, prečo, prečo???”

„Oberačka sa zakončila a my, namiesto do Bonegilly, vydali sme sa do Melbourne. Išli sme za tam už žijúcimi krajanmi. Makovníkovi a Marčokovi nás nahovárali, aby sme tam v meste zostali a oni nám už nejakú robotu zoženú. Nesklamali. Robotu nám zohnali v blízkom mäsokombinate, v rodinnom podniku Smorgon. Makovníkovi nám poskytli ubytovanie a začínali sme. Tak, ako spústa našich Slovákov.“

„Na tej mäsiarskej robote som zotrval len dva týždne, lebo sa mi podarilo zohnať si svoju stolársku robotu. Život začínal dostávať ružovejšiu farbu, ba už sa mi v hlave začali aj rojiť plány. Postavíme si vlastný dom. Aj sme si ho začali stavať. Cez deň sme obaja, na jednom bicykli išli do zamestnania a vo večerných hodinách, do neskorej noci sme tam kuckali a skuckávali si svoj prvý dom. Nebol nám však súdený. Hneď sme ho aj predali. Vtedy som sa zaprisahal, že už sám nikdy nebudem robiť dom. Ako sa len človek mení a prísahy rušia. Od vtedy a dosiaľ, vystavali sme už vyše tisíc domov, ba blíži sa to ku dvom tisícom.“

„Aj dnes som ešte povďačný rodičom, že ako mňa, tak aj sestry, od mladi učili dvom základným veciam. Modliť sa a slúžiť Bohu, ale aj poctivo pracovať. O poctivú prácu núdza nikdy nebola. So samou modlitbou tiež, no s návštevou Božieho stánku, to už bolo ťažšie. Nebolo vždy a všade, kam som sa zatúlal. Teraz, keď to mám už relatívne blízko, vo Footscrayi, doháňal som zmeškané. Nie len to, ale snažil som sa aj nevzdávať sa od tohto Božieho stánku.“

„Raz, po zakončení služieb, kňaz nám delil nejaké cirkevné noviny. V tých novinách som uvidel aj jeden inzerát. Naša evanjelická cirkev hľadá rôznych majstrov na misijnú prácu medzi domorodcov na Novej Guiney. Stará nesplnená túžba po džungli sa zase ozvala. I keď to nebude Kongo, predsa aj tu je možnosť ísť do džungle, do divočiny, medzi domorodcov. Po domácej a nie najhľadšej konzultácii, podali sme si žiadosť.“

„Skorej odchodu na Novú Guineu, musel som sa podrobiť aj skúške, kde mi preverili stolárske schopnosti a v auguste 1962. roku už sme sedeli vo vlaku. Tentoraz sme mali namierené na sever. Do mesta Cairns, čo je vyše 3000 km. od Melbourne. Tam je to už pravý tropický kraj. Z vlaku sme prešli do lietadla a leteli sme ešte vyššie na sever. Do Port Moresby. Tam sme zase presadli do iného lietadla, menšieho a leteli sme ešte ďalej na sever. Na severné pobrežie tohto najväčšieho ostrova na svete. Pristali sme v meste LAE (Lej), ale ešte vždy to nebola konečná. Na letisku nás vítal určitý pán farár Nagel a plné auto polonahých černochoch. Len zuby sa im beleli. Kučeravé hlavy mali ako košnice.“

„Odtiaľto sme išli do prístavu, nasadli na nejakú menšiu loďku a plávali sme. Plávali sme na obd'alečný ostrov Umboi, ktorý ale nazývajú aj Siassi (podľa tamojšej osady). Za nasledovných 11 mesiacov toto nám bude domovom.“

„Domáci nás srdečne prijali. Trochu sme mali obavy, či sa na nás netešia len preto, že si obohatia jedálny lístok, lebo na týchto ostrovoch až do nedávna najväčšou pochúťkou bola *Misa a la Misionár*. Po nejakom čase, jeden tamojší mladý muž sa mi zdôveril, že ako chlapec, občas si zachutil na ľudskom stehienku. Dobre poznal aj kuchárske tajomstvá, ako ten rezeň pripraviť, aby nebol suchý, tvrdý, ale šťavnatý. Teraz, ako sa stal kresťanom, prijal Ježiša, už len občas a to len symbolický zachutí si na tele Spasiteľa, ale to mu vôbec nechutí. Aj tí divokejší, hlbšie v horách upúšťajú vraj od tradície. Len občas sa stane, že sused, suseda zje. Ba aj svojich mŕtvych už začali pochovávať na kresťanský spôsob a nie ako skorej. Tu mi ukázal jednu strmú skalú nad osadou. Len

teraz som si všimol, že na tej neprístupnej skale je niečo naskladané. Boli to na dyme vyúdené telá predkov. Trčali tam, ako klobásky v komíne.“

„Ináč, boli to jednoduchí, prostodušní a srdeční ľudia. Trochu aj leniví, ale kto by robil, keď nemusí? Okolo sú samé kokosovníky, banánovníky a v lese množstvo zveriny a vtákov. Na malých políčkach, hlboko v lese, dopestujú si svoje druhy zelenín, kým more je zase bohaté na ryby. Len vystrieš ruku a už máš čo potrebuješ. Právý raj na zemi. Proste niečo neuveriteľné. Jediným postrachom pre človeka je rozhnevaný sused, krokodíl, alebo had.“

„Tu som týchto ľudí kamennej doby učil stolárstvu. Učil som ich, ako si majú stavať dom, ktorý vlastne v pravom slova zmysle, ani nejako nepotrebovali. Žili skoro na rovníku, v kraji ako letných, tak aj zimných monzúnov, takže skorej potrebovali len nejaké prístrešie. Tam vám neustále prší, ba až sa leje. Šesť mesiacov je letný dážď a šesť mesiacov zimný.“

„S priučaním ich stolárstvu, ani nebolo nejakých ťažkostí. Mali určité vedomosti s tradičného spôsobu stavania prístreší a skorej nás, bol tu už jeden majster misionár. Problém som mal len vtedy, keď išlo o nejaké „komplikovanejšie“ práce. Čomu som ich cez týždeň naučil, to cez víkend aj zabudli, avšak spievať, to vedeli. Krásne spievali všetky cirkevné pesničky a na podiv, všetky vedeli aj z pamäti. Kto ich raz počuje, toho hneď očaria.“

„Za tých 11 mesiacov, naučil som ich všeličomu. Hlavne to bolo stavať domy, prístrešia a aj vyrábať ten najzákladnejší nábytok. Mal som siedmich učňov a keď sme sa lúčili, bol som spokojný s ich vedomosťami. Dúfam, že im tie monzúny nevyfúkali všetko.“

„Aj oni mňa naučili mnohému. V prvom rade, naučili ma pomerne slušne rozprávať ich neomelanézsky jazyk, či ako sa to častejšie nazýva, *Pidgin English*, alebo *Tok Pisin*. Je to svoj druh skomolenej angličtiny s prímiesami nemčiny a ďalších jazykov európskych námorných veľmocí, ktorý ale striktné sleduje pravidlá gramatiky pôvodnej domorodej reči, ako je konštrukcia slov, slovosled a hlavne zásobu hlások, ktorá je vzhľadom na náš jazyk, veľmi chudobná. Tento jazyk, *Tok Pisin* (talk business) je tu *lingua franca* a vedľa normálnej angličtiny je aj úradným jazykom krajiny. V tomto jazyku vychádza aj rad novin, ba tlačia sa aj knihy, používa sa ako v rozhlase, tak aj na TV, nahrávajú sa celovečerné filmy a neraz ho počuť aj v samom parlamente. Biblia je už dávno preložená aj do tejto reči a ako cudzí jazyk vyučuje sa aj na jednotlivých univerzitách v Austrálii, hlavne v Queenslande.“

„Pri potulkách džungľou, objavili sme aj jeden starý, už hrdzavý Jeep (džip), čo tu zaostal od vojny. Očistili sme ho, ofarbili, vyleštili, roztriasli a aj zložili celý motor a na podiv, to aj išlo. Keď sme tak cez víkend posadali do tohto nášho „nového“ auta, hneď sa tu nalepilo ľudí, ako čičkov a išli sme na vandrovkú. Obdivovali sme zázraky tropického raja. Títo domorodci dôkladne poznali každý druh trávičky, rastliny, kvietka. Vedeli čo je konzumné a čo jedovaté. Svoje vedomosti prenášali aj na nás. Učili nás čoho sa vystríhať a na čom si zachytiť. Občas však z ničoho nič, aspoň my sme si tak mysleli, medzi sebou sa aj pochlpčili, ba boli tam aj krvavé nose. Ku chlpčeniu dochádzalo hlavne vo vyšších, už len prevažne trávnatých polohách. Netrvalo dlho a aj sami sme prišli na to, prečo im tá domorodá krv tak prudko zovrie. Príčinou bol druh nejakej koreňovitej zeleniny. Medzi nimi veľmi hodnotenej a každý ju chcel mať. Používali ju na nejaký druh svojej polievky.“

„Občas nás pozvali aj na svoje dedinské hody. V strede osady vykopali väčšiu jamu a vedľa nej rozložili poriadny oheň. Do toho ohňa nahádzali kamene. Samu jamu vystlali palmovými listami. Na tieto nahádzali žeravé kamene a na ne, kusy mäsa. Tu sme si dávali pozor, či je to naozaj svinské mäso. Na toto mäso prišli ďalšie žeravé kamene, palmové listy a celú túto pec prihrabali zemou. Tu sa tá prasacinka varila, dusila, piekla, až po niekoľkých hodinách pec odhrabali a začali

sa hody. Aj my sme oprobovali z tej špeciality, ale verte mi, človek bez toho vyžije. Nie len vyžije, ale si aj dlhšie požíje.“

*Tu mi napadla jedna ľudožrútska anekdota. Pozval kamarát kamaráta na hostinu a hostili sa. Misa, za misou, chod, po chode. Host sa zrazu pýta: Počuj kamarát. Sľúbil si mi, že tu na hostine bude aj tvoja testiná a nevidím ju.

No a čo si myslíš, čo bol ten tretí chod?

„Jedenásť mesiacov sa rýchlo minulo. Dvanásť sme ešte využili na obchádzku ďalších evanjelických misijných staníc, lebo pravdu povediac, táto krajina je z väčšej časti evanjelická. (Evanjelik, čiže luterán sa v ich domácom *Tok Pisin* jazyku povie *Tala Tala* (skrátene lutherán), kým katolík je *Popi*. To je odvodené z pápež.“)

*Do prvej sv. vojny, polovica súčasnej Papuy a Novej Guiney bola nemeckou kolóniou, kým v tej druhej polovici sa súperilo s Britmi a Austráliou, priamejšie s Queenslandom. Po vojne aj nemecká časť pripadla pod správu Ligy národov, ktorá ju pridela Británii a táto to dala pod správu Austrálie. Vtedy sem začali prenikať evanjelickí misionári z Južnej Austrálie.

„Videl som rozkoš prírody, džungľu, rajskú záhradu so všetkými jej nástrahami, obludami, chorobami, trápeniami. Videl som svoje Kongo, ale videl som aj, že môj život bude už len v civilizácii, v Austrálii, v Melbourne. Po roku sme boli späť.“

„1963. rok znamenal aj akýsi zlom v mojom živote. Za čím srdce túžilo, to aj oči videli. Za tú dobu v divočine, rodina v Melbourne sa už úplne stabilizovala. Korene prenikali čoraz hlbšie. Tu budeme aj my. Melbourne bude naším novým domovom.“

.....

Tu musím priložiť určité informácie. Na tomto ostrove bolo 5 dedín. My sme sa dostali do dediny Gizarum a tu sme mali výhľad na Bismarckovo more.

Neboli sme na ostrove však len my. Bolo nás hodne z Austrálie, ako napr. traja kňazi, traja učitelia, zdravotná sestrička, poľnohospodársky odborník na kokosové orechy, kakaovník a chov hovädzieho dobytky, jeden mechanik a pravda, všetci mali aj svoje rodiny.

.....

„Za tieto roky sme si už aj niečo ušetrili. Hneď po návrate sme si zohnali aj zamestnania a zase po nociach sme si stavali svoj nový dom. A zase nám nebol súdený. Aj tento sme predali.“

„Dvere Austrálie sa už skoro úplne otvorili a do Melbourne začali dochádzať ďalší a ďalší krajanovia. Prichádzali, usádzali sa a pravda, potrebovali domy. Keďže som angličtinu zvládol už na slušnú úroveň, mal som skúsenosti so stavaním domov, obracali sa na mňa. Dal som sa do roboty. Začal som stavať domy iným, kým my sme aj ďalej bývali v podnájme. Už ako zaregistrovaní podnikateľ, prvý dom sme stavali pre rodinu Gul'ášovú. Za nimi prišli Kiškoví atď. Kľbko sa odmotávalo. Na stavbu vlastného domu nebolo času. Ten prišiel na rad hodne neskôr. Robili sme to v „zátišiaci“, keď sme mali voľné dni.“

„Bol tu už aj koniec šiestej dekády dvadsiateho storočia a krajanov neustále len pribúdalo. Roboty ponad hlavu. Podnik sa rozmohol. Značka dobrej kvality sa pretisla na trh a väčšinu prác sme už mali mimo krajanovej komunity. Počet zamestnancov vzrastal.“

„Práve v tom čase sa začalo formovať aj nové predmestie Laverton. Tu sme si konečne aj vystavali svoj rodinný dom a tu nám sídli aj podnik. Od banky sme si požičali nejaké peniaze a odrazu sme zakúpili väčší počet stavebných pozemkov. Už sme začali stavať aj pre trh. Obchod

išiel. Nezadlho sme sa zbavili všetkej pôžičky a ako to zvykneme hovoriť, postavili sme sa na nohy.“

„Od tej doby uplynulo už dosť rokov. Medzičasom sa nám aj podnik zaradil medzi najsolídnejšie na tomto konci mesta. Už dávno sme vyšli z oblasti stavania len rodinných domov. Robíme, či zákazníci si u nás objednávajú aj väčšie stavby, ako napr. obchody, celé obchodné strediská, fabriky, školy, verejné budovy a pod. Do tejto oblasti našich služieb kľudne by som dal asi 20% angažovanosti. Ďalších 20% by prišlo na oblasť renovovania a adaptovania starších objektov. Práve teraz (1995. rok) robíme na stavbe v našom poradovníku, číslo 1215. To je už slušný počet.“ (Na začiatku 2017. počet vystavaných objektov je 1675.)

„Ako stálych zamestnancov, v podniku máme 7 osôb, kým na teréne, ako subkontraktorov je ďalších 30 osôb. Tento počet je pohyblivý. Závisí od „teploty“ podniku. Pravda, sú tu ešte aj dvaja synovia. Vyučili sa tesárskemu remeslu a robia priamo na stavbách. Ja už väčšinu času trávim len tu, v kancelárii, ale ako vidíte, ešte vždy som len v montérkach. Bez kravaty a vyleštených topánok. Človek nikdy nevie kde a čo kedy zaškrípe a kde si bude musieť podložiť svoj chrbát.“

„S peniazmi sme sa nikdy nerozhadzovali. Netúžili sme po cti uhorského sedmoslivkového zemana. Vždy sme si žili skromne a čestne. Šetrili sme a ukladali to do podniku. Vzmáhali sme sa. Tak sa to však svedčí na poriadneho Pivničana, na poriadneho dolnozemskeho Slováka. Dobré meno podniku sa nemeria tým, ako je majiteľ vyobliekaný, či mu pred podnikom stojí najnovšie auto špičkovej značky, ale meradlom je kvalita služieb. Kvalita je zárukou prosperity. Keď sme prišli do Austrálie, keď sme sa sobášili, nemali sme ani na jednu obrúčku a ani dosiaľ sme ju nekúpili. Zárukou manželskej vernosti nie je tam nejaký symbol, ale sila viery vo vyslovené Áno.“

„Dnes, vedľa tohto podniku so skladmi, strojmi.... je tu aj slušná víkendová farma, zopár obytných budov, zopár rodinných domov, výrobných hál daných do prenájmu a máme niečo aj mimo Melbourne, mimo štátu Victoria. Boh nám doprial.“

„Je to už veľmi dávno, ako som opustil teplo rodného domu a hl'a, nezabudol som ani po slovenský, ani po pivnický a verte mi, mal som na to času. K rodnej slovenčine pribudla ešte aj srbčina, maďarčina, nemčina, angličtina, ba aj ten Tok Pisin. Narodil som sa však Slovákom. Ako Slovákom som žil celý svoj život a keď príde čas, chcem aby ma pochovali len ako Slováka a evanjelika.“

„V rodine sa tiež hovorí len po slovenský. Nevesty tomu nerozumejú, ale vnúcatá sa naučia.“

„Od prvého dňa zakotvenia v Melbourne, zakladal som sa, robil som na tom, aby sme aj tu mali svoj teplý kútik domova. Aby sme aj tu mali svoj spolok, svoj cirkevný zbor a ďalšie potrebné inštitúcie. Aby tá asimilácia nebola toľko tvrdá, boľavá, i keď je nevyhnutná. Chcel som, aby sme si zachovali hrdosť na svoj skromný a poctivý pôvod, aby sme sa proste nestratili, lebo dochádzajúce generácie by nám to vyčítali.“

„Vedľa roboty, budovania podniku, vždy som mal ako čas, tak aj lásku pre verejný život. Pomáhal som v rámci vlastných možností a to, ako organizačne, tak aj finančne, proste príkladom a verte mi, nebolo to vždy ľahko. Aj ja, či moja rodina, aj my sme začínali z nuly, ale v jednu pravdu verím: *Kto pomáha, tomu aj Hospodin pomôže. Lepšie je dávať, ako pýtať.* Možno ma, po rokoch, niekto ohodnotí aj ako mecenáša, čo bude nesprávne. Nie, mecenáš som nikdy nebol, lebo taký človek sa sotva aj priamo zapojí ku dielu. On to iba obdivuje a v takýto cieľ určí zvyšné peniaze. Ja som nikdy nemal „zvyšné peniaze“, ale zato som všemožne podporoval to, v čo verím, ba bol som tam aj priamo zapojený. Pracoval som vo výboroch.“

„I keď som vyrastal v Pivnici, v Juhoslávii, moje formovanie sa zakončilo len v Austrálii, ale s vedomím, kto som. S vedomím svojho slovenského a evanjelického pôvodu. Vždy tu bola niť vrodenej lásky k rodu, i keď som nikdy nevedel a ani sa asi nedozviem nič bližšie o pôvode vlastného priezviska. Beláni, v maďarskej podobe písania Belányi, bude asi len pomadařčená podoba pôvodného priezviska Belan, Belanský, alebo niečo podobné. Belanji, no to je už posrbčená podoba. Kedy, kde, ako, prečo... atď. ku tejto zmene došlo, je už mimo sféry mojej odbornosti.“

„Slovensko, vlasť mojich predkov, prvý raz som videl v tom 1957. roku, keď som rozširoval krídla. Nepozdávalo sa mi. Bola to doba oceľového stalinizmu a moje jednoduché chápanie slobody a dôstojnosti človeka nezapadalo do tej rovnice. Bolo tam len nejakou fiktívnou neznámou a aj to v nekonečnosti. Bol som tam stiesnený, nesvoj. Od vtedy tú moju pravlasť som navštívil ešte trikrát a môžem aj tu povedať, že sa mi ten kraj predkov, predsa len páčil a zapáčil. Už tam mám aj nejaké známosti, kamarátov a teší ma, že aj ten kúsok zeme, po Austrálii mi najmilší, pobral sa cestou demokracie. Ešte je to nejako hrboľaté a bolí ma, keď počujem o tej všetkej nesvornosti, malichej hašterivosti predákov národa. Veď tá demokracia v podstate nie je povolenie na hašterivosť, okrádanie ľudu, nadávky, natískanie názorov najkrikľavejších, ale je to cesta, povolenie na rozumné dohováranie sa a volenie si najlepšej alternatívy. Tu som možno len obyčajným snilkom, ale predsa slovenským snilkom. Som Slovák a bezpodmienečne patríam k tomuto národu, ku našej Matici, ku slovenskému okrúhlemu stolu. Nie len že tam patríam, ale si tam aj žiadam svoje miesto. To je moje dedičstvo a žiadny politik mi to neurve. Proste, som Slovák a patríam k rodu a to aj bez ohľadu kde teraz žijem, ako som politický angažovaný, aký mám svetonázor, vierovyznanie atď. atď. Moja slovenskosť sa týmto nevytiera.“

„Väčšina Slovákov v Austrálii svoje korene má na Dolnej zemi, priamejšie v Juhoslávii. V brázdach, čo vyorala tamojšia Matica slovenská, ktorá však bezpodmienečne musí byť aj súčasťou Matice na Slovensku. Tým pádom, v konkrétnej situácii, aj náš spolok „Ľudovíta Štúra“, tiež musí mať svoje miesto za tým národným stolom. Na nás sa však len útočí. Zo všetkých strán a to zase len pre našu jasnú linaj. Lokálne, myslím tu na Melbourne a Austráliu, útoky sa koncentrujú hlavne na to, že sme slovenský spolok. Ako sa inak môžeme definovať? V našich stanovách máme zakódovaný nie len sám cieľ spolku, ale aj jeho perspektívu. A to je trňom v oku nejedného „jalového národovca“, nejedného nominálneho Slováka. Na obranu našej spolkovej práce sa vždy postavím. Zakladali sme si ho pre svoje špecifické potreby. Aby tu žil *duch slovenský*. My sme si založili, ako sám spolok, tak sme si vybudovali aj svoje stredisko a s týmto majetkom nie len že si vieme nakladať, ale si ho vieme aj obrániť a rozličné žihadlá, či kosť hodená medzi psov, tu nás nerozvadí. Márne sú všetky snahy, podfuky, očierňovania, nástrahy... my sme len tým, čo boli aj naši predkovia pred sto, dvesto, dvestopäťdesiat atď, rokmi. Naše miesto je len v rodine národných spolkov, Matíc a zároveň toto nám je aj zárukou, že tie uhlíky slovenského plameňa nevyhasnú. Ako to docielime? Vo výboroch cirkvi a spolku musí dôjsť ku zmene generácií. Na vedúce miesta si musíme dostaviť svojich uvedomelých potomkov a hlavne aj tu vzdelaných. Zmena generácií sa musí vykonať, lebo len tak ten náš *duch slovenský* prežije aj pod Južným krížom.“

„Nie, nezakladáme sa za niečo beznádejné. Na myslí nám vôbec nie je utvoriť si tu nejakú „kolóniu“ Slovákov. Celkom sme si vedomí, že po integrácii príde asimilácia, ale tiež vieme, že zdravý človek potrebuje vedieť aj to, odkiaľ vyšiel. Kde sú mu korene, kde sú mu rodáci, kde mu je tá pravlasť, lebo človek bez minulosti je len troskou na vlnách oceánov a medzi nami a Slovenskom je veľa vln a veľa oceánov.“

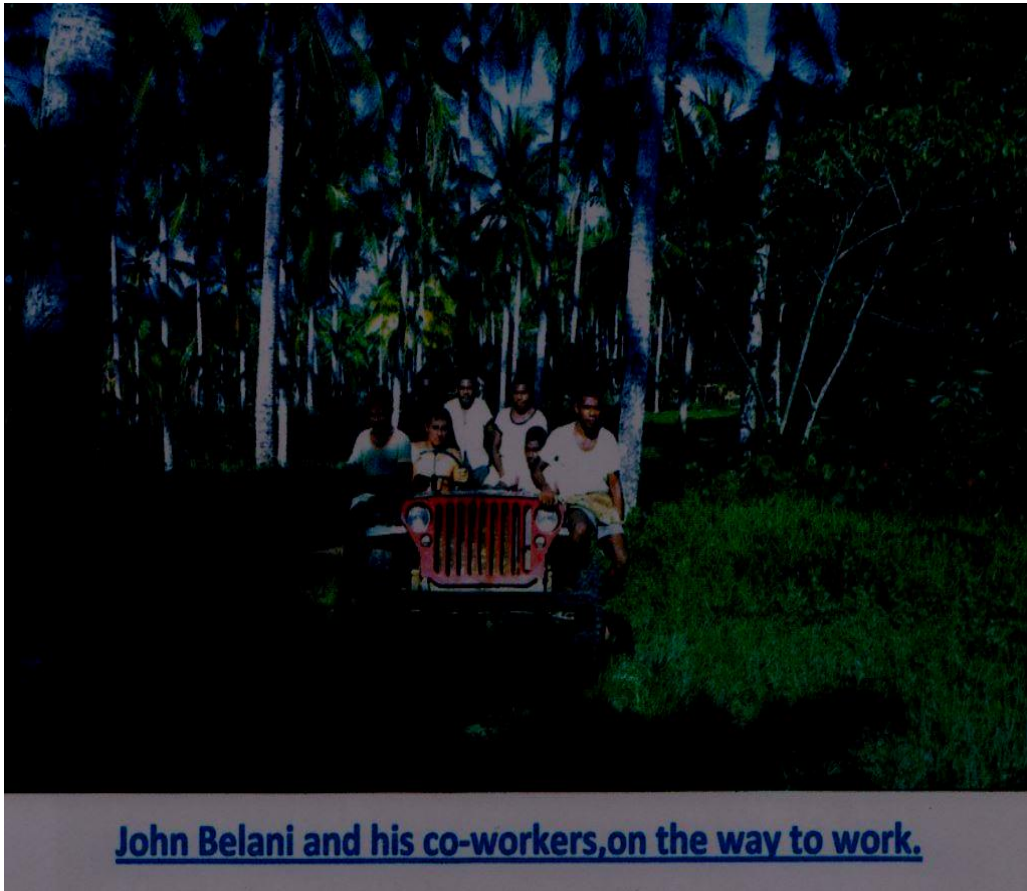
Fotky:

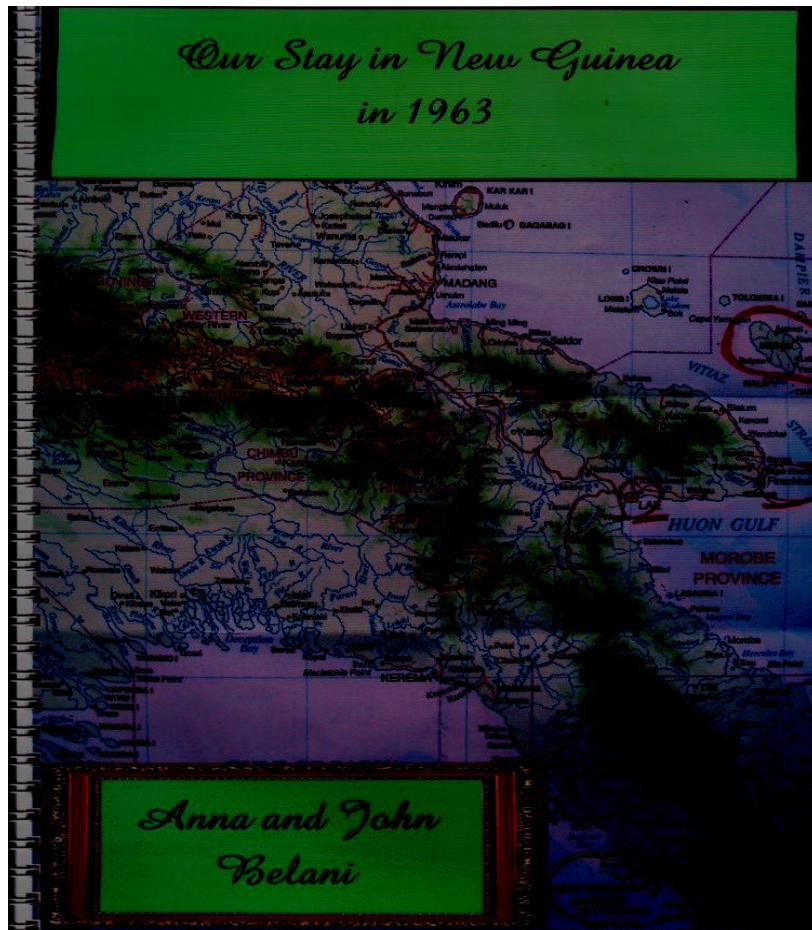
Anna Belániová s domorodým chlapcom. Nová Guinea.

A. Belániová so skupinou detí – Nová Guinea

J. Beláni s domorodcami – na Jeep-e.

Mapa – část oblasti N. Guiney.

Ján Beláni pred svojim podnikom – niekde koncom 80-tych rokov. Dnes tam už stojí moderná budova.

J. Beláni s jeho učňami pred budúcou školou. Okrem tejto školskej budovy, vystavali tam aj jeden internát pre deti z iných dedín a učiteľské byty.

Hádam aj tá džungľa v Kongu bude vypadať podobne. J. Beláni v džungli.

Júl 2006

Takto hľá Ján Beláni rezonoval v tom 1995. roku. Jeho náhľady sa nezmenili ani dnes. Aj ďalej stavia, prosperuje a zakladá sa za slovenský život v rámci svojich možností a vedomostí.

Keď tu bol novinár Milan Vároš („Život“), tak poznamenal, že dosiaľ sa mu nepodarilo nájsť väčší slovenský stavebný podnik, ako je firma „Belani“.

V poslednej dobe, Ján Beláni a rodina sú väčšmi angažovaní v cirkevnom živote. Zakladá sa, aby ten náš zbor nie len prosperoval, ale aj kráčal po chodníčku predkov. Aby nepodliehal vrtochom doby a pomýlenému výkladu Slova Božieho, aspoň v jeho predstavách.

V spolku sa jeho vplyv už sotva cíti. Spolok je organizáciou, kde sa stretneš skorej

s mladými ľuďmi a on už je medzi staršími, ale ešte vždy vie, čo je móres.

Daj Bože, aby sme ho tu mali ešte hodne rokov, lebo človeka s takým charakterom ťažko nájsť. Formuje ho len drsný život v cudzine.

Počas jeho šafárenia, či priameho riadenia krajanovým životom, Slováci v Melbourne si zgzadovali pozemok kde dnes stojí Slovenský dom. Zriadil sa aj cirkevný zbor, kúpil sa dom, kde sme svojho času mali faru, ale hlavne kúpila sa menšia farmička hydiny, kde neskoršie vyrástol nie len evanjelický kostol, ale aj moderná budova fary, veľká spoločenská miestnosť a pod. ba priamo sa zapojil aj do projektu evanjelickej školy, kde je možnosť aj fakultatívneho vyučovania slovenčiny a slovenskej kultúry, dejín. Dopraj mu Bože ešte hodne rokov, aby sme konečne prišli aj ku vlastnému stredisku pre nevládných krajanov.

Pomohol skoro pri každom projekte. Pravda, bola tu aj finančná pomoc, ale hlavne organizačná. Nie, nedával tak, ako si možno myslíte, že to všetko sám financoval a dával. Nie. Dávali sme všetci. Podľa možností a to nesebecký. On to iba začal. Dal tam nádej, vidinu a krajanovia sa pripojili. Pri poslednom súde asi nebude stápať. Jeho skutky sú mu svedectvom o láske k blížnemu.

=====

Osud ho zaviedol do Sudánu (Južného).

Nuž to Kongo zatiaľ nevidel, ale bol blízko. V Sudáne, priamejšie v novej krajine, Južný Sudán. Reagoval na prosby tu žijúcich sudánskych kresťanov.

Cestu do Afriky, hlavne Južného Sudánu a Tanzánie, podnikol v roku 2007. a to na pozvanie tamojších evanjelikov, s ktorými nadviazal kontakt v Melbourne, cestou ich kňaza Michaela Jung-a, ktorý sa narodil v Sudáne a postupne vyštudoval za kňaza. Počas „vzbury“ sudánskych kresťanov proti vláde v Kartume (bola to moslimská vláda), jeho rodina, príbuzní, skoro úplne boli vykynoznení. On sa zachránil len únikom do blízkej krajiny Kenya a odtiaľ emigroval do Austrálie. Tu, v Melbourne sa spoznal s komunitou v Dandenongu (predmestie Melbournea) a následne aj s J. Belánim, ktorý už dlhšie bol angažovaný v rozličných krúžkoch na pomoc chudobným v tzv. Treťom svete.

Širom Austrálie, hlavne vedľa kostolov jestvujú tzv. „Men`s sheds“ (mužské šopy). Sú to mužské kluby, dielne... kde sa schádzajú, obyčajne raz týždenne a bavia sa reštaurovaním bicyklov, počítačov... ba aj nábytku a pod. čo po reštaurovaní potom dodávajú do dobročinných organizácií a tieto sa už postarajú komu, čo a ako dodať. Fungujú ako nejaké odbočky Rotary klubov. Jeden taký Men`s shed máme aj v u nás Mathoure – osada, či vlastne okresné mesto, s niečo vyše 700 obyvateľov. V neďalekej Echuce je ich až niekoľko, ba jeden taký krúžok podporuje aj sama obec. Vystavala im veľkú šopu, ako magazín a tu sa schádzajú rozliční majstri, amatéri a vždy niečo reštaurujú. Po farmách zbierajú staré poľnohospodárske stroje, staré autá, ba aj staré parníky a pod. a raz ročne, v júny, robia prehliadku takýchto strojov. Sú to hlavne z 19. storočia, ale občas objavajú aj niečo z 18. st.

Ku jednej takej skupinky, mužského klubu, pripojil sa aj J. Beláni. Zbierali staré bicykle, oprávali ich a odosielali. Hlavne do Afriky. Po nadviazaní kontaktu so spomínaným kňazom M. Jangom, začali tie bicykle dodávať do Južného Sudánu. Nešlo to priamo, ale okľukou cez Kenyu, cez tamojších utečencov zo Sudánu a títo sa už postarali, ako to odpošľú ďalej. Viete, v tom čase už tam začala občianska vojna. Medzi sebou bojujú rozličné frakcie, rozličné plemená...

Posledne som tam bol v 2010. roku, keď sme im odovzdávali ten sirotinec, avšak od toho času sa situácia podstatne zmenila. Píšu mi, že sa z toho mesta Bendin (malo asi 30 tisíc obyvateľov) rozbehali. Rozbehali sa po svete. Kto po samej krajine Južný Sudán, ale kto mohol, odbehol do susedných krajín a poriadny počet prišiel aj do Austrálie. Stretávam sa s nimi.

Cestou dopisov som sa dozvedel, že ten sirotinec už chátra. Nie žeby nebolo dosť sirôt, tých len pribúda, ale ľudia, dospelí, tí sa rozutekali. Zo zboru nám zostalo len asi 800 členov, ale aj tí sa boja navštevovať služby. V každú nedeľu však prídu do tábora OSN a tu majú služby. Vidíte tú fotku z letiska? Už vtedy sme sa tam dostali len okľukou a to cez Dar-es-Salaam (Tanzania), Arusha (pod vrchom Kilimandjaro, Mwanze (vedľa jazera Victoria), potom Misungwi a odtiaľ do Nairobi (Kenya), po čom cez Lokichokio (na hranici Sudánu), dostali sme do provincie Upper Nile (Horný Níl). Tam sa inak ani nedostanete, jedine lietadlom so značkou UN (OSN). Viete, v celej oblasti je ukrutný neporiadok. Mnohí dovčerajší moslimovia prechádzajú na kresťanskú vieru, čím je ich osud, ak padnú do rúk niektorej frakcii, zapečatený.

Kým sme boli v Sudáne, člnkovali sme sa po Níle, ba cestou sme si začlnkovali aj po jazere Victoria... Pri zbere v meste Bendin sme pomáhali ako pri organizovaní služieb, krstov, pohrebov, ba pomáhali sme aj pri žatve ryže, jej mlátení, skladovaní a pod. Cítili sme sa relatívne bezpečne, lenže podľa informácií čo nám teraz dochádzajú, situácia sa podstatne zhoršila. Už sme prestali posielat' aj bicykle a pod. Posielame len peniaze a aj to nie priamo do Južného Sudánu, lež do okolitých krajín a oni sa už postarajú, aby pomoc nejako rozdelili. Máme strach o nich, ale viete, sotva tam kedy bude pokoj. Podobá sa mi to na nedávne boje v africkej krajine Sierra Leone. Pamätám sa na jeden dokumentárny film (súvisel s hraným filmom „Blood Diamonds“ - Krvavé diamanty), kde sa jeden domorodý chudák tešil, že u nich to ani nie je tak zle. Oni majú len diamanty, ale tí, čo majú ropu, tí sú v pravom pekle. Tí majú pech.

Mal pravdu. Pozrite sa na mapu. Kde všetko sú nepokoje. V Južnej Amerike, vo Venezuele to vrie a smeruje ku ďalšej „ofarbenej“ revolúcii. Podobne, ako čo to bolo v krajinách sev. Afriky, v „arabskom“ svete... a všade tam majú tú nešťastnú ropu. A ropu objavili aj v Južnom Sudáne. Potenciálne je to bohatá krajina. Je tam dostatok úrodnej pôdy, dostatok vody... lenže je tu aj chamtivosť svetových špekulantov, nadnárodných podnikov, korporácií... veľká korupcia, stará plemenná nenávisť atď. atď. Potrebné bolo tú ich dosiaľ „pokojnú vodu“ zamútiť, lebo v takej sa najlepšie loví. Veď dobre poznáte prípad rozkladu bývalej Juhoslávie. Nie?

My, dobročinné organizácie, čo a akokoľvek by sme robili, tu málo vykonáme. My len prikľadáme obklady na rany, snažíme sa liečiť následky, ale na vykorenenia príčiny biedy, nemáme silu. A univerzálny liek je celkom jednoduchý. Zastaviť dodávku zbraní, prestať kupovať „čiernu“ ropu... a hlavne tie peniaze čo sa míňajú na vojenské výpravy OSN, usmerniť na boj s chudobou v tých krajinách. Investovať do tamojšieho školstva, priemyslu, infraštruktúry, lebo výsledky doterajšej politiky mocipánov sveta tohto sa už dotýkajú aj nás. Prúdy chudoby sa pohli. Nespočetné milióny biednych chudákov (aj oportunistov) sú na ceste. Klepú na brány bohatších krajín, hlavne krajín Európy, Spojených štátov, ale máme to aj v Austrálii. Začali aj sem dochádzať. Nekontrolovane, kým sa vláda nespamätala a neuviedla určité ohraničenia, prekážky a pod. Si utečenec od vojny, doma prenasledovaný, hrozí ti pomsta domácej vlády? Nuž stačí ti prekročiť len jednu hranicu a v susednej krajine požiadať o politický azyl. Kdeže, nejedná sa tu o politický azyl, bezpečnosť, ale o vidinu lepšieho života a to pravda, v bohatej krajine. Štedré sociálne prídavky, pomoc v nezamestnanosti, vidina získania bytu, domu (od štátu)... atď. Väčšina z týchto „úprchlíkov“, či ilegálnych migrantov má však maličkú šancu na nejaké zamestnanie. Sú to pologramotní ľudia, bez nejakých kvalifikácií, bez znalosti reči krajiny kam dochádzajú, bez poznania zvykov, obyčají... novej krajiny a tým pádom sú aj bez výhľadu na zamestnanie. Poznám jedného irackého Kurda. Slušný chlap. Prišiel sem „na člne“. Austrália ho prijala, dala mu azyl, ba už získal aj občianstvo. Aj jazyk sa už naučil a to pomerne slušne, ba aj kultúrne sa už integroval do

spoločnosti, i keď je pôvodne moslim. U neho to vlastne ani nevidieť. Rýchlo sa chytil do roboty, ba čo viacej, založil si aj vlastný podnik, s jedným zamestnaným (on sám) a po meste robí natierača, údržbára, renovuje staršie domy... a hovorí: „Raz si utečenec, migrant, vždy tým aj budeš“. Odpovedal som mu, že aj ja som prisťahovalec a na vec sa pozerám trochu inak. Mal však odpoveď. Vraj ty si Európan, máš vzdelanie, kvalifikácie... a prišiel si v čase, kedy Austrália potrebovala takých, ako si ty. Mal trochu pravdy. Len trochu, lebo aj my sme zvädzali tvrdý boj a nič nám neprišlo na „tácní“.

Tvrdý boj zvädzal aj J. Beláni. Kedy a aké rozhodnutie doniesol, či dobré, alebo zlé (a bolo aj takých), predsa napredoval. Hlavne vo svojom obore, v stavebníctve, avšak vždy mal aj akože konička, pomáhať blížnemu. Aj tu urobil chyby, ale ak na stôl dáme tie plusy a mínusy, vážky sa vždy vysunú na pozitívu.

V čase, keď sem išiel, lode (vtedy ešte nie lietadlá) boli „plné“ Slovákov a medzi nimi aj hodne majstrov, ako stolárov, tesárov, murárov, rozličných inštalatérov (vodo-, elektro-) a aj automechanikov, no väčšinu tvorili nekvalifikovaní robotníci, z bačkora vyzutí sediaci a pod. Prvý rok, dva, každý robil, čo sa mu „ulezlo“. Hlavne v mäsokombinátoch, v kožiarnach... no po čase, keď trochu zvládli reč, keď sa „rozhládli“, začali si hľadať priliehavejšie roboty. Viete si predstaviť bežca na Olympijských rách? Všetci štartujú z jednej čiare, ale ku finišu prichádzajú „roztratene“. Tak je to aj v živote. Hlavne v emigrácii. Tu nemáš rodáka na postavení. Si sám. Len od teba závisí, ako ku tej čiare prídeš a tu musím poznamenať, že len ťažkou prácou, samozriekaním... No poznáte to. Aj tu máme rodiny, ktoré sa „vyšvihli“, ale aj také, ktoré tonuli. „Môžeš ísť aj do Viedni, aj tam budeš biedny.“

Tu podávam len fakty o životnej púti J. Belániho, Ako každú osobu, aj jeho môžeme podať nielen v tých najkrajších farbách, ale aj v tmavých. Za týchto skoro 50 rokov, ako sa poznáme, neraz sme boli spolu v rozličných výboroch (cirkevný, spolkový...) a veru sme sa aj pohádali. Nemali sme rovnaký náhľad na určité veci. Hlavne sa to týkalo plánovania krokov krajanského života, ako stavenie cirkevného strediska, stavenie Slovenského domu, určovania cesty spolkového života a pod. lenže človeka nikdy nesúdime podľa jeho, pre nás „chybného náhľadu“, ale podľa výsledkov. A za nim sú výsledky. Mnohé. To mu uznala aj vláda Austrálie a udelila mu „Order of Australia“ (Rad Austrálie). Veľké vyznamenanie pre nášho Slováka, ktorý sa pričínil o lepší a bohatší život v tejto jeho adaptovanej krajine. Gratulujeme.

Pri poslednom rozhovore som sa ho pýtal, reku si starý, plánuješ ísť do penzie? Napr. chytať ryby? Na to má perfektné lokality. Býva v dedinke Little River (Malá riečka), je to blízko zálivu, ale hádam ešte lepšiu lokalitu má v meste Port Douglas v štáte Queensland. Je to už rovno v tropickom kraji, Veľká koralová priehrada je tam najbližšie ku kontinentu atď. Odpovedal mi, že zatiaľ o tom nerozmýšľa. Možno začne v ten deň, keď mu syn Jožko povie: „Otec, prac sa. Robíš len chyby“. Zatiaľ ma však trpí. Hádam som ešte vždy „pri rozume“.

Keď príde čas môjho odchodu z podniku, pôjdem so spokojným svedomím. Jožko je dobrý odborník a prezradím, má aj šikovnú dcéru, moju vnučku, ktorá práve teraz študuje manažment. Všetko bude v dobrých rukách. Vnuk je ešte v strednej škole a zvyšní traja tiež nezahľajú.

.....

Koľko viem, v Austrálii, priamejšie v Melbourne máme ešte jedného Slováka, ktorému britská kráľovná udelila „Order of the British Empire“ (Rad Britského Impéria). Volal sa Gejza Žifčák, no tu je Michael Žifčák. Pochádza z Dobšinej (mimočodom, tiež evanjelik. Ing. G. Žifčák a jeho manželka Ludmila zakončili Vysokú obchodnú školu v Bratislave). V povojnových rokoch bol aj najmladším poslancom slovenskej vlády, predstaviteľom vtedajšej demokratickej strany v

ČSR. Keď prišiel 1948. rok, keď nastali nové poriadky, aby si zachránil život, spolu s manželkou Ľudmilou, opustili vlasť. Túlali sa svetom, robili podradné roboty, až prišli aj do Austrálie. Aj oni začínali „od nuly“. Ako pouliční predavači novín. Dnes však majú vlastné vydavateľstvo, veľkú sieť knižných obchodov (Collins Booksellers) a to, ako širom Austrálie, tak aj v Ázii atď.

Keď tam niekde asi v 1993. roku do Austrálie prišiel novinár, publicista... Milan Vároš, chodil som s nim po krajanoch, ako napr. generál JuDr Samuel Korbel (výhonky rodu sú, či boli aj na Dolnej zemi, v Selenči, Petrovci...), maliar Martin Kizúr a aj Ing. M. Žižčák. Išli sme na jeho úrad, rovno v strede Melbournea, lebo M. Vároš za nim šiel aj úradne, v mene novej slovenskej vlády, aby mu ponúkol post honorárneho vyslanca SR v Austrálii. Môj prvý dojem o ňom bol veľmi pozitívny. Hlavne mi pohľad utkvел na stenu jeho kancelárie. Tam mal obraz od Martina Jonáša.

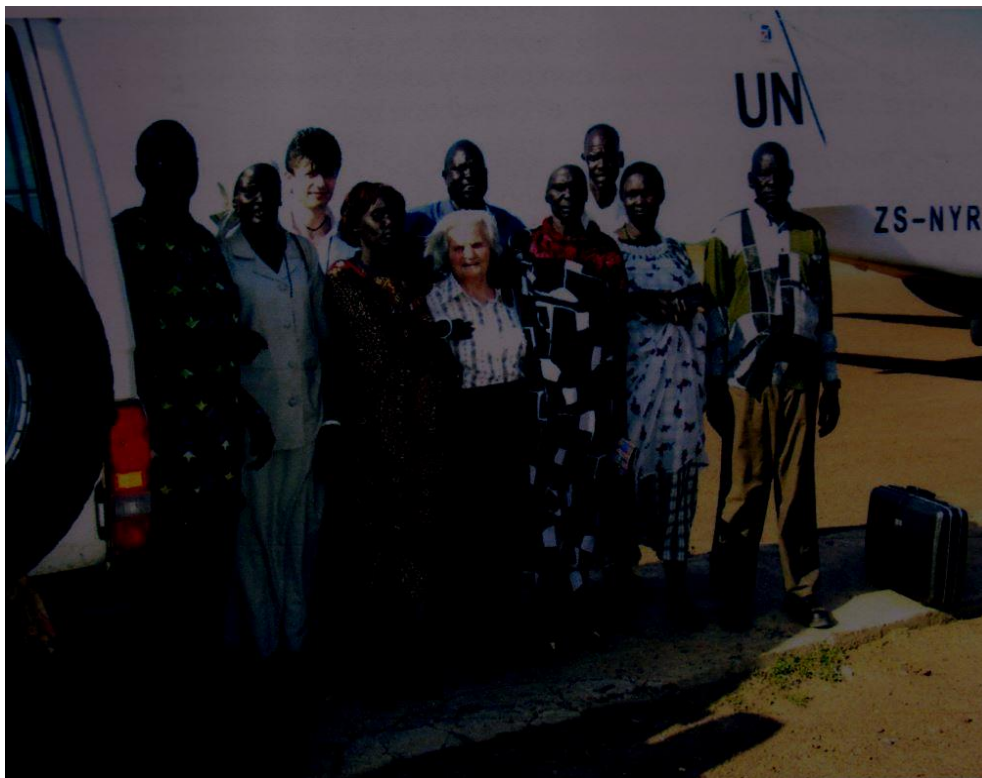
.....

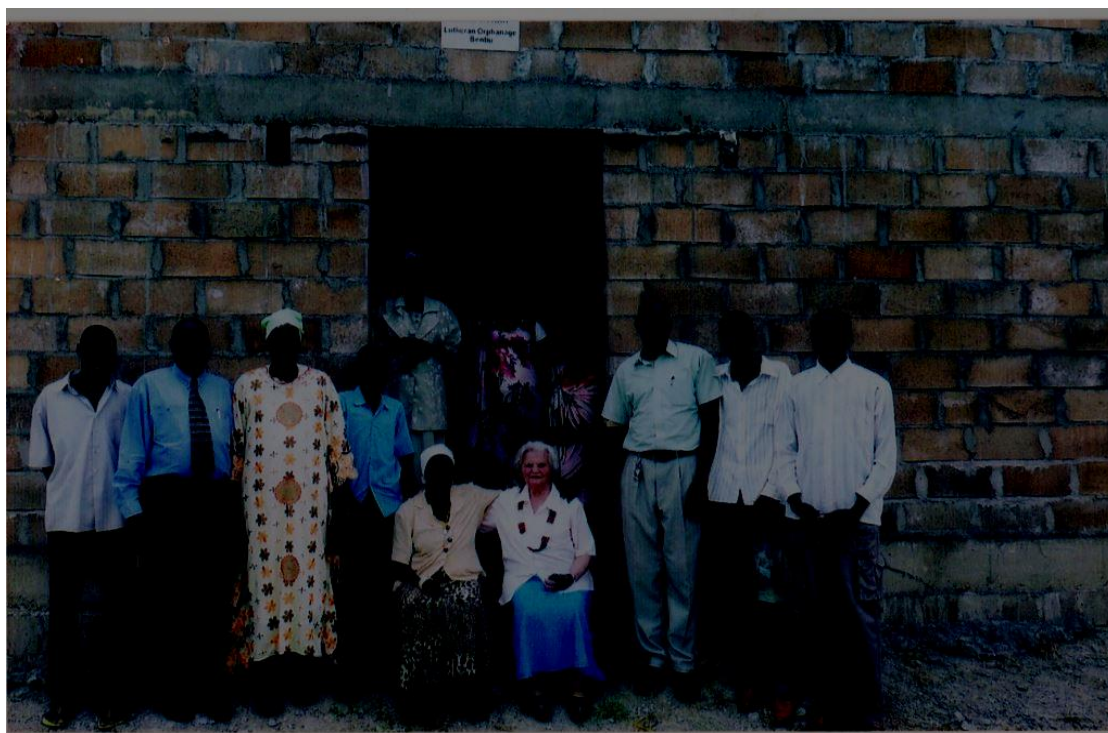
Anna Belániová so zborom tamojších evanjelikov. Sudán.

A. Belániová v cirkevnej nedeľnej škole. Sudán.

Vítanie Jána a Anny Belániových na lokálnom letisku členmi správy zboru.

A. Belániová pred sirotincom, ktorý nosí jej meno. Vnútro budovy už bolo zakončené, vybavené pre potreby, no na omietku zatiaľ nezvyšilo. Robia sa teraz zbierky a uvidíme, čo bude, lebo ako viete, v Južnom Sudáne boje trvajú.

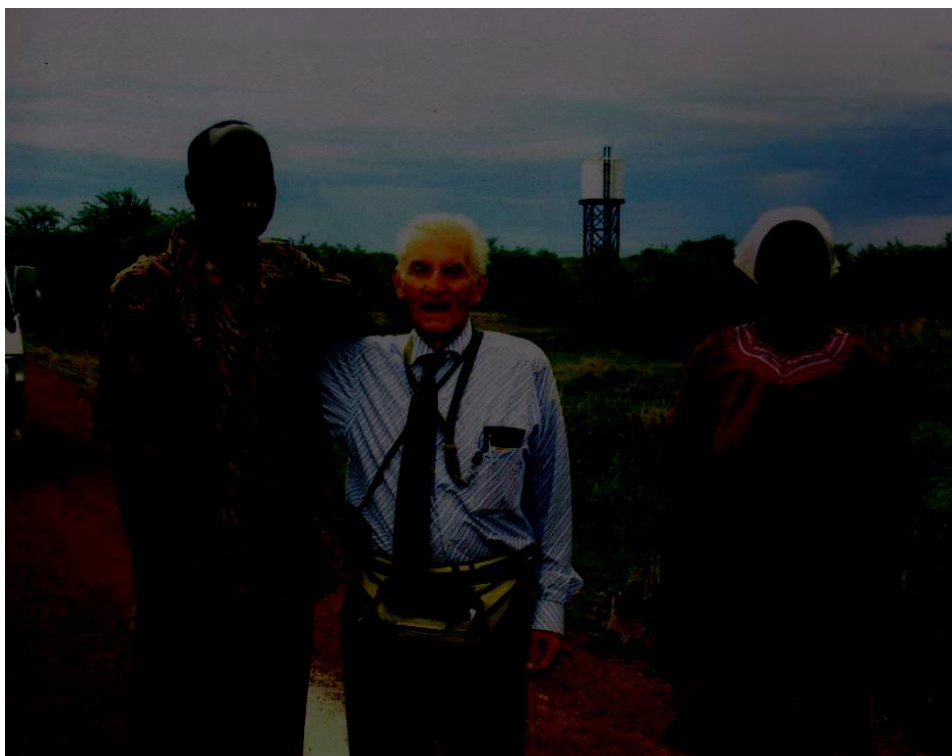
Zborový spevokol.

Beláňovci so sebou do Afriky vzali aj kňaza Miroslava Hvožd'aru, z Vrbovíc (Slovensko). Tento kňaz, počas jeho návštevy Melbourneu odobavoval služby pre už tu žijúcich evanjelikov zo Sudánu a to v tých istých chrámoch, kde sme sa svojho času aj my schádzali. Chrám Sv. Matúša vo Footscray-i a evanjelickom chráme v Dandenongu (opačný koniec mesta). Na fotke koná krst. Asistuje mu J. Beláni.

Na dedinské ryžové polia vyšiel aj J. Beláni a domácim pomáha zožať úrodu.

Náčelník lokálneho plemena Galauk Chiak s manželkou a J. Beláni.

Je to veľká česť získať vyznamenanie „Order of Australia“. Kto ťa navrhol?

Koľko viem, bolo to „Laverton community centre“ (Centrum komunit Lavertonu), lebo viete, dlhé roky sme žili tu aj my, tu nám je aj podnik Evanjelická cirkev a to ako náš zbor, tak aj zbory anglické... výbor cirkevného školského strediska „Good News“, slovenský spolok L. Štúra, zbory a združenia prisťahovalcov z Južného Sudánu, združenia z predmestia Hoppers Crossing (je to hneď tu vedľa nás) a pravda, všetko podporil aj lokálny Rotary Club...

Neraz sa spamätám na výrok pani Eleonory Roosevelt (manželka bývalého prezidenta Spojených štátov): „ Meradlom úspechu nie je postavenie ktoré si v živote získal, ale zdolanie tých prekážok, aby si prišiel k úspechu“.

Keď sa rozniesol chýr, že mi vláda Austrálie udelila toto vyznamenanie, ako v tunajšej tlači a aj tej v starom kraji sa všeličo popisalo. No nič negatívneho, len dobré, ale bol tam rad podstatných chýb a preto považujem za potrebné tu spomenúť:

- 1/ Slovenský ev. a. v. zbor som nezakladal sám. Bolo nás tam niekoľko ľudí.
- 2/ Ev. kostol Sv. Matúša som nestaval. Ten tam už dávno jestvoval.
- 3/ Áno moja rodina pre potreby nášho zboru kúpila menšiu farmičku a túto sme zboru darovali.
- 4/ Spolok som nezakladal sám. Pri zrode nás bolo viacej. Slov. dom stavali všetci krajanía. Zbierky sa neustále robili a ako iní, aj my sme tam prispeli. Hlavne pre potreby sme neraz Spolku vypožičali veci, ako rozličné stroje, kamión a pod.
- 5/ Športové kluby som nezakladal. Len som občas podporil. Tak, ako mnohí.

6/ Sirotinec v J. Sudáne som priamo podporil, ale bola tu aj pomoc niekoľkých kamarátov.

7/ Zdravotné stredisko nie je v J. Sudáne, ale na N. Guinei a nosí meno Anna Beláni.

8/ V starom kraji som finančne podporil zbory v Lube, Slankamenských Vinohradoch a pravda, v Pivnici, mojom rodisku. Tamajšiemu zboru sme darovali jeden dom, nie môj rodičovský, ale sme kúpili iný, renovovali to...

9/ Petrovský a aj iné zbory sme podporili len na taký spôsob, že keď sme boli v kraji na návšteve, dali sme im určitý dobrovoľný príspevok.

10/ Na Slovensku sme podporili zbor vo Vrbovcich, kde je kňazom M. Hvožd'ara. Dali sme im menšie štúdio. Tu si nahrávajú pesničky a pod. Tiež sme im darovali, či postavili poriadne vysoký kríž.

11/ Pri zakladaní evanjelickej strednej školy (gymnázium) bol som v organizačnom výbore a pravda, podľa možností som to aj finančne podporil. Podporovali sme to vlastne všetci. Kto mal „zvyšnú“ stovku, tisíčku, ten daroval.

12/ Vedľa zboru, skoro od samého začiatku nám funguje aj škola, tzv. nedeľná škola a na samom začiatku to viedla M. Makovníková.

13/ Pri zakladaní rozhlasu som nebol. Toto zakladal tzv. koordinačný výbor slovenských organizácií a cirkví, ako bol spolok Ľ. Štúra, Združenie austrálskych Slovákov, predstavitelia evanjelickej, katolíckej a baptistickej cirkvi, predstavitelia športových odbočiek a pod.

Tu musím podať aj vysvetlenie. Nová Guinea nie je v Afrike, ale je to ostrov rovno nad Austráliou. Áno, v Afrike sú až tri krajiny s týmto menom: Guinea, Guinea Bissau a Equatoriálna Guinea.

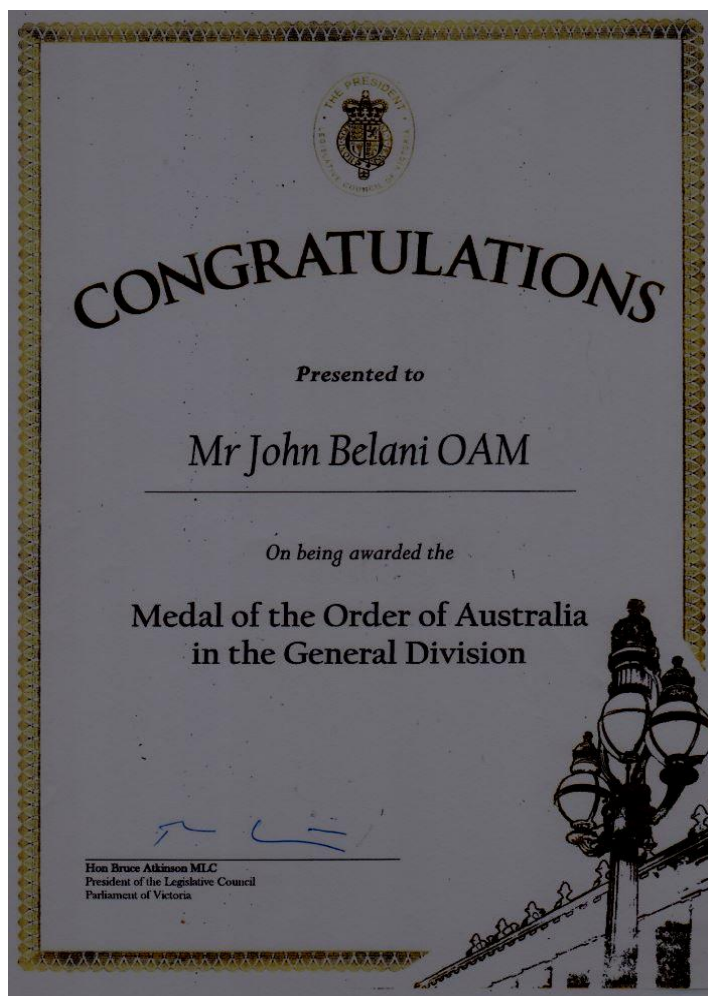
Keď bolo obdobie „objavovania sveta“, lode vtedajších námorných veľmocí, ako Španielska, Portugalska, Holandska, Británie, Francúzska, Nemecka, ba aj Ruska... plávali aj týmito moriami a „objavovali“. S určitosťou nemôžeme povedať, kto tento najväčší ostrov na svete (skorej sa považovalo, že najväčší je Grónsko) „okrstil“ týmto menom. Najskôr to boli asi Portugalci. Dnešná Guinea Bissau skorej sa zvala Portugalská Guinea a odtiaľto, do „nového sveta“, do Amerik sa vyviezlo asi najviac čiernych otrokov. Aj tu mali svoje „zaujmi“, lenže z toho panstva im ubrali Holand'ania, takže im zostala len polovica z ostrova Timor. Títo „obchodníci“ navštívili aj Novú Guineu a objavili, že tamajší ľud sa hodne líši od obyvateľov iných ostrovov (ktoré spoznali). V Indonézii, či neskoršej Holandskej východnej Indii, na Filipínach... žili národy prislúchajúce hlavne ku skupine Malajcov, prípadne, na menších ostrovoch to boli Polynézania, kým na tomto ostrove žili Melanézania a keďže boli počernejší, s kučeravými vlasmi, podobali sa im na černochozov z Afriky, priamejšie na tých v Guinei.

Koloniálne mocnosti sa ruvali o tento ostrov. Holand'ania si uchmatli západnú polovicu, Západný Irian a Jaya, Nemci obsadili severnú časť, volali ju proste Nová Guinea a Angličania južnú polovicu, nazvanú Papua. Neskoršie správu nad touto kolóniou preniesli na štát Queensland, čo zase po zjednotení sa austrálskych kolónií, aj táto kolónia prešla pod správu Austrálie. Po zakončení I. sv. vojny, Nemci utratili svoje kolónie, medzi inými aj Novú Guineu, Bismarck archipelág... a Liga národov rozhodla, že novým pánom tu bude Británia, ale táto veľmi rýchlo tento svoj „majetok“ darovala Austrálii.

Sú tu ešte mnohé veci, ktoré sú vám neznáme, lebo predsa máme tu bohatý život. Aktivity na každom poli. Hľa nespomenuli sme ani tanečné skupiny, ani doplnkovú školu slovenčiny (vedľa spolku), ani futbalistov, rybárov, ani klub penzistov, ani klub mládeže atď. atď.

Pani A. Belániová s vnukom – v slov. Spolku.

Gratulácia od B. Atkinsona, predsedu Legislatívneho výboru parlamentu Victoria.

The Premier of Victoria

Mr John Belani OAM
140 Minns Road
LITTLE RIVER VIC 3211

Dear Mr Belani

I am delighted to congratulate you on the occasion of receiving your award announced in the 2015 Australia Day Honours List.

This honour recognises your outstanding service and reflects the nation's pride in your accomplishments and gratitude for your efforts.

Your contribution is an inspiring example to all Australians, and in particular, your fellow Victorians.

On behalf of the Victorian Government, I commend you on your award and extend my best wishes as you celebrate this impressive achievement.

Yours sincerely

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Daniel Andrews', written over a horizontal line.

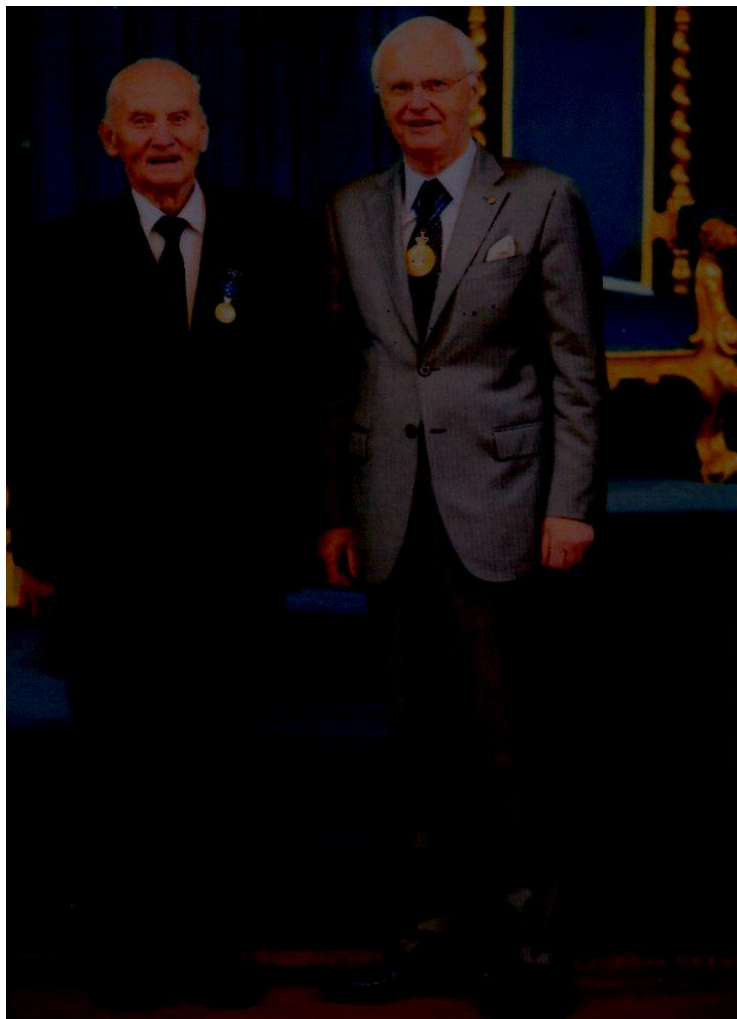
The Hon Daniel Andrews MP
Premier

26 January 2015

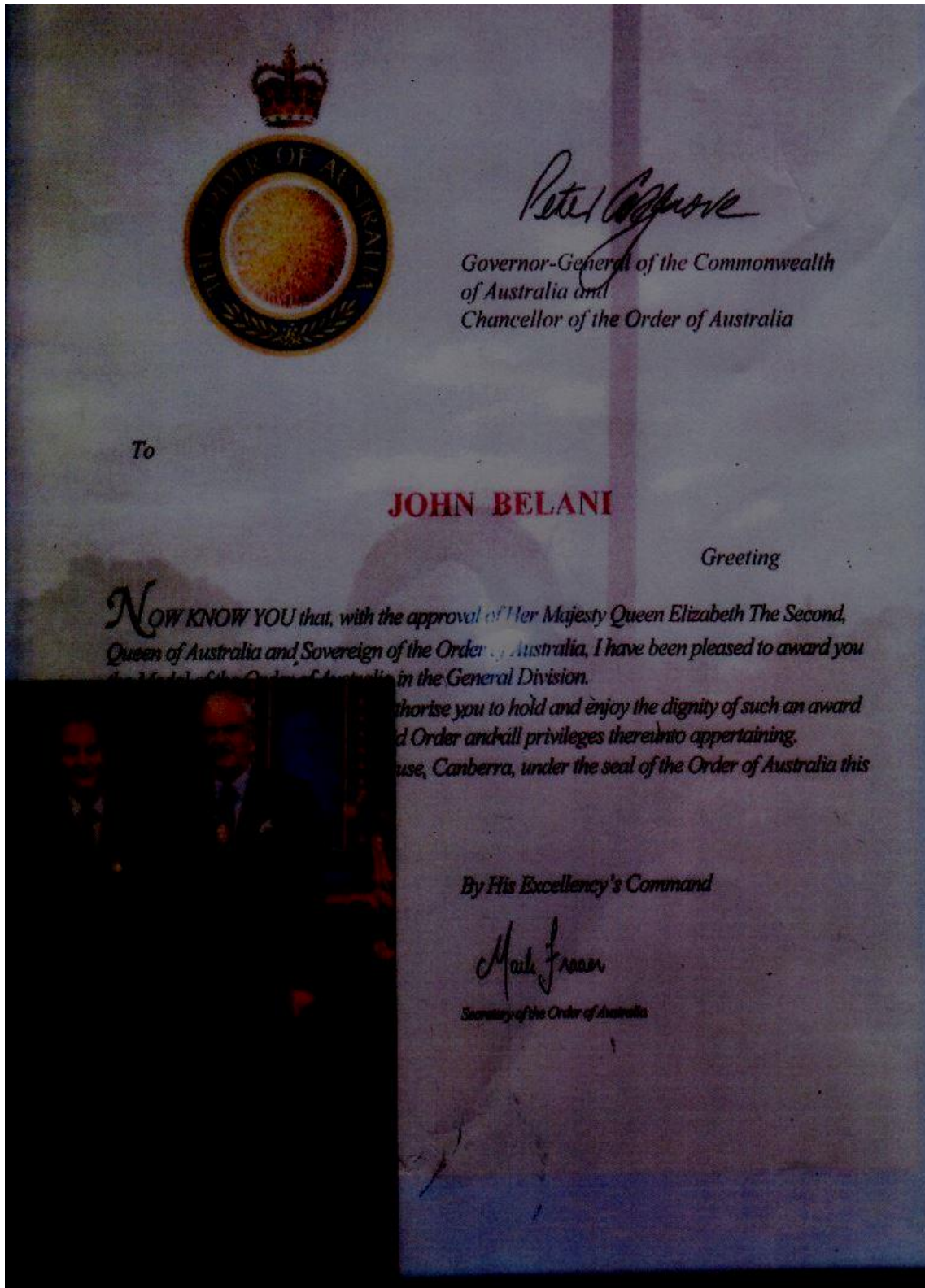
Gratulácia od premiéra Victorie – Daniel Andrews.

Synovia – Janko a Jožko.

J. Beláni a Bruce Atkinson MLC

Gratulácia od generálneho guvernéra Austrálie; Peter Cosgrave

B. Atkinson, Anna a Ján Beláni s vnukom.

The Hon Julia Gillard
27th Prime Minister of Australia

Mr John Belani OAM
140 Minns Road
LITTLE RIVER VIC 3211

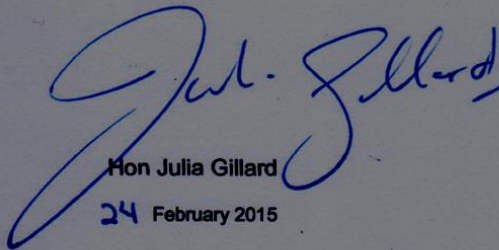
Dear Mr ^{John} Belani,

Belated congratulations on receiving your 2015 Australian Day honour.

I have been travelling the world in my capacity as Chair of the Board of the Global Partnership for Education but was delighted when the news reached me.

This honour is a wonderful recognition of your eminent service to strengthening the community in Laverton. You have made a difference for the better and we are all enriched as a result.

My warmest regards,

Hon Julia Gillard
24 February 2015

Tenancy 3, Level 13
115 Grenfell Street, ADELAIDE SA 5000
T: +61 8 8223 4004 F: +61 8 8223 5004
E: Julia.Gillard@aph.gov.au

Gratulácia od bývalej ministerskej predsedníčky Austrálie, Julia Gillard. Ona bola poslankyňou okruhu, v ktorom je aj Laverton.

VEĽVYSLANEC
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
AMBASSADOR
OF THE SLOVAK REPUBLIC

Canberra, 6.2.2015

Vážený pán Beláni,

S potešením som prijal správu o významnom ocenení, ktorého sa Vám dostalo 26. januára.

Dovoľte mi, aby som Vám v mene svojom, ako aj v mene Veľvyslanectva SR v Austrálii čo nasrdečnejšie zagrataloval k udeleniu Radu Austrálie za zásluhy s právom používať titul OAM.

Som veľmi rád, že Vašou dlhoročnou obetavou prácou zároveň veľmi pozitívne prispievate k zviditeľňovaniu Slovenska a Slovákov v Austrálii.

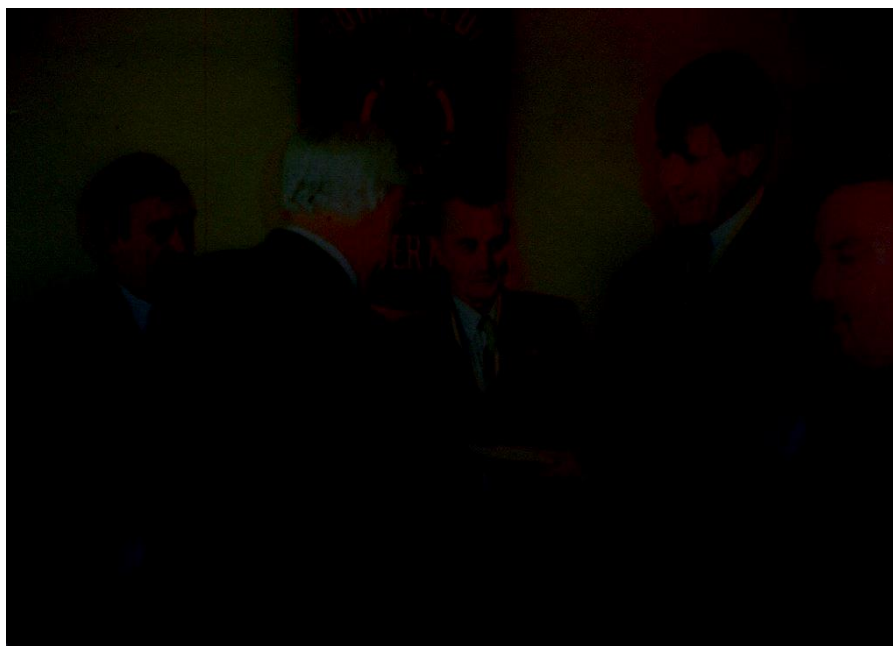
Prajem Vám vo Vašej záslužnej práci veľa elánu a ďalších úspechov.

S pozdravom

Igor Bartha
Veľvyslanec

Vážený pán
Ján Beláni
Melbourne

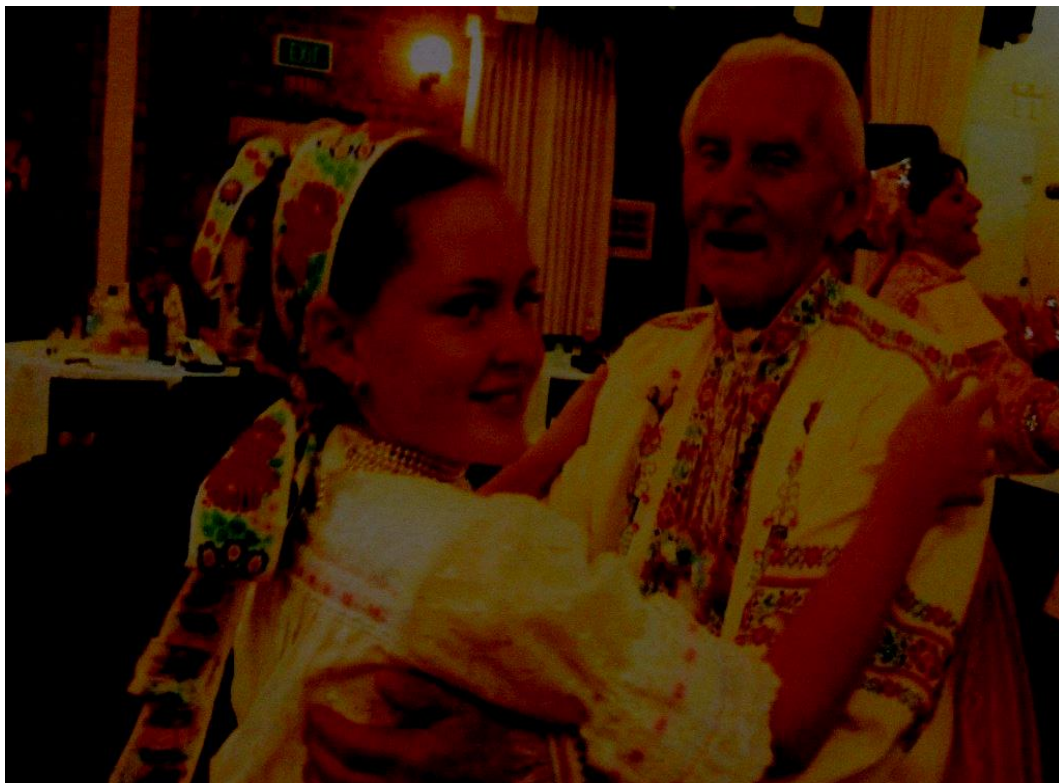
Gratulácia od veľvyslanca SR. / Igor Bartha

J.B. Prezentácia v Rotary klube – Laverton.

Rodina Belániová na spolkovej krojovej zábave.

J.B. S vnučkou na spolkovkej krojovej zábave.

Mimo týchto priložených gratulácií, nespomenul som napr. guvernéra Victoria, Hon. Alex Chernov, departmentu premiéra a kabinetu Victorie , starostu mesta Geelong – Darryn Lyons, poslanca pre západnú Victoriu – Simon Ramsay, starostu pre okruh Wyndham (Werribee) – Peter Maynard... J. Beláni dostal aj kopu gratulácií od krajanov v Austrálii, ale aj zo starého kraja. Spomenúť všetkých sa nedá, lebo listina bude dlhá.

J.Kulík: február 2017.